

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรม
ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก*
Participation of Community to Corporate Social
Responsibility of Small Industry

¹ทิตาวีร์ เทชะปุรณะ และ ชุฬีรัตน์ เจริญพร

¹Thitawee Tesapurana and Chuleerat Charoenporn

¹วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

¹College of Social Innovation, Rangsit University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Nounsafety@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการและรูปแบบการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของภาคอุตสาหกรรม ที่ดำเนินการร่วมกับชุมชน และ 2) ศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ระหว่างบริษัทฯ ที่เข้าร่วมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมต่อสังคมเป็นสุขอย่างยั่งยืน และบริษัทฯ ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมการสังเกตกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง สำคัญ 2 กลุ่ม ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน ระหว่าง บริษัทสหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นบริษัทฯ ที่เข้าร่วม โครงการส่งเสริมสถานประกอบการรวมพลังสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสุขอย่างยั่งยืน กับบริษัทอีสาน พัฒนาอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด อำเภอรามวงษ์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นบริษัทฯ ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของทั้งสองบริษัทเป็นไปตามเกณฑ์ประเมินตามหลักการมาตรฐานการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานภาคอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ที่กรมโรงงานกำหนด โดยบริษัทสหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) มีผลการประเมินตาม หลักการมาตรฐานได้ครบคลุมกว่า และ 2) ด้านการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน บริษัท สหอุตสาหกรรม น้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) ยังไม่ชัดเจนในการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนบริษัทอีสานพัฒนาอุตสาหกรรม ปาล์ม จำกัด ไม่พบการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรสร้างความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับชุมชนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมตามมาตรฐานสากล และ บูรณาการทั่วทั้งองค์กร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน; ความรับผิดชอบต่อสังคม; โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

*Received July 10, 2020; Revised August 18, 2021; Accepted August 26, 2021

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the principles and patterns of social responsibility activities of industrial sector operating with the community and 2) to study the process of participation and compare the level of community engagement in social responsibility activities between companies participating in the project “Corporate Social Responsibility, Department of Industrial Works: CSR-DIW” and companies who did not participate in the project. This is a qualitative research conducted by studying from documents and in-depth interviews along with observing 2 important stakeholders including both executives and operators of social responsibility projects, community leaders, and villagers of United Palm Oil Industry Public Company Limited, Nuea Khlong District in Krabi Province who participated in the project Corporate Social Responsibility and compare with Isan Palm Industry Development Co., Ltd., Wanon Niwat District Sakon Nakhon Province which is the company who did not participate in the project.

The results found that 1) the patterns of social responsibility activities of both companies are relevant to the assessment criteria of the social responsibility activity standards of small-sized industrial factories specified by the Department of Industrial Works. However, the United Palm Oil Industry Public Company Limited has more comprehensive assessment results according to the standard principles. Moreover, 2) in the aspect of community participation education, United Palm Oil Industry Public Company Limited is not yet clear on how to participate in getting benefits. Isan Palm Industry Development Co., Ltd. did not have community participation in the evaluation. Nevertheless, to raise the level of community participation, cooperation between the industry and the community should be established, relevant to behaviors according to international standards, and should be integrated throughout the organization.

Keywords: Community participation; Social responsibility; Small industrial factory

บทนำ

ตลอด 30 ปี ที่ประเทศไทยประกาศเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ภาครัฐเห็นหน้าที่จะทำให้ประเทศสู่ความมั่งคั่งโดยอาศัยภาคอุตสาหกรรม ซึ่งธุรกิจภาคอุตสาหกรรม นับเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไทยให้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อ ทั้งทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม นำมาซึ่งกรณีพิพาทระหว่างภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ภาครัฐ และชุมชนหรือสังคมให้เกิดขึ้น ซึ่งการสร้าง

กระบวนการมีส่วนร่วม และขั้นตอนในการดำเนินการของภาคอุตสาหกรรมที่ผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมจะทำให้ ไม่เกิดกรณีพิพาทเหมือนที่ผ่านมา และนำไปสู่การกำหนดให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคอุตสาหกรรม

สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2550 มาตรา 67 ที่ระบุถึง “การให้สิทธิแก่ชุมชน” ไว้ว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม” เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐตื่นตัวในเรื่องการให้สิทธิชุมชนกับกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม รัฐบาลตื่นตัวในการปรับการทำงาน ทั้งทางด้านนโยบาย และโครงสร้างการทำงาน โดยการจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียก่อนดำเนินการใดๆ เช่นเดียวกับกระทรวงอุตสาหกรรม ที่มีกลไก และหน่วยงานระดับต่างๆ ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงกับกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน ภายใต้กระบวนการ 5 ระดับ ตามระดับการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ที่ภาครัฐจะทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูล ให้ภาคประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ครบถ้วน เพียงพอต่อการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
2. การมีส่วนร่วมในระดับหารือ คือ ระดับที่ภาคประชาชนจะเป็นฝ่ายให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจของภาครัฐ
3. การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท ซึ่งจะเป็ระดับที่ภาครัฐ และประชาชน จะร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นระหว่างกัน ในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ
4. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ ภายใต้กระบวนการจัดตั้งคณะกรรมการ หรือที่ปรึกษาาร่วมภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อการทำงานและตัดสินใจร่วมกัน
5. การมีส่วนร่วมในระดับให้อำนาจแก่ประชาชน คือ กระบวนการทำประชาคมติของภาคประชาชน ที่ภาครัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจของประชาชน

ภายใต้กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนข้างต้น ร่วมกับความตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อมของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง สามารถลดความรุนแรงจากข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและชุมชนหรือสังคมในระดับต่างๆ ให้กลับสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งผลที่ได้รับนับว่าเป็นที่น่าพอใจ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ และความเชื่อใจให้เกิดขึ้นได้ ระหว่างภาคธุรกิจอุตสาหกรรม และชุมชนที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน (YangNgam, and Mhanpakdi, 2015)

ดังจะเห็นได้ว่าชุมชนได้กลายเป็นส่วนตรวจสอบในการก่อตั้งขึ้นของภาคอุตสาหกรรม โดยเมื่อปี พ.ศ. 2551 กรมโรงงานอุตสาหกรรมในฐานะผู้กำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรม ได้กำหนดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความร่วมมือของภาคอุตสาหกรรมและภาคชุมชนขึ้น โดยให้ชื่อว่าโครงการส่งเสริมสถานประกอบการร่วมพลังสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสุขอย่างยั่งยืน (Corporate Social Responsibility, Department of Industrial Works: CSR-DIW) โครงการนี้กรมโรงงานอุตสาหกรรม ร่วมกับสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอได้จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมแก่ผู้ประกอบการ

อุตสาหกรรม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสามารถดำเนินกิจการร่วมกับชุมชนและได้รับการยอมรับจากชุมชนรอบข้าง อันจะเป็นการเพิ่มพูนขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับภาคอุตสาหกรรมทั้งภายในประเทศและระดับสากล ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ตลอดจนเพื่อให้สถานประกอบการอุตสาหกรรม สามารถนำมาตราฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การกำกับดูแลองค์กร สิทธิมนุษยชน การปฏิบัติด้านแรงงาน การดำเนินงานอย่างเป็นธรรม ผู้บริโภค จัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนใกล้เคียงได้อย่างยั่งยืน และเพื่อให้สถานประกอบการสามารถดำเนินกิจการร่วมกับชุมชนและได้รับการยอมรับอย่างยั่งยืน มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม (CSR-DIW Reporting Initiative) ที่สอดคล้องกับบริบทของอุตสาหกรรมในประเทศไทยและเป็นที่ยอมรับของสากล โดยโรงงานที่เข้าร่วมโครงการ คือ โรงงานอุตสาหกรรมทุกประเภท ที่ประกอบกิจการตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ยกเว้นโรงงานอุตสาหกรรมที่ประกอบกิจการ 5 ประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องตีเหล็ก แอลกอฮอล์ อุตสาหกรรมยาสูบ กิจการประเภทการพนัน และการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ และธุรกิจการให้ความบันเทิง ผู้ใหญ่ และต้องไม่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ถูกฟ้องร้องในศาลยุติธรรม และคดียังไม่เป็นที่สิ้นสุด

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การมีส่วนร่วมกับชุมชนของภาครัฐผ่านกิจกรรม CSR-DIW มีจำนวนของผู้เข้าร่วมมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี แต่ปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับชุมชนก็ยังคงอยู่อย่างต่อเนื่องและมากขึ้น (Department of Industrial Works, 2018) ซึ่งอาจเกิดขึ้นเพราะจำนวนโรงงานที่เข้าร่วมยังคงไม่ครบถ้วน โดยโรงงานที่ขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 138,807 โรง แต่เข้าร่วมโครงการเพียง 1,103 โรง และหรืออาจเป็นเพราะโครงการที่โรงงานร่วมดำเนินการอาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือปัญหาจากการดำเนินการอื่นๆ ทั้งความปฏิบัติด้านแรงงาน สิทธิมนุษยชน การจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งตามแนวคิดทฤษฎีของ Kotler and Lee (2005) ได้จำแนกชนิดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม 6 ชนิด กิจกรรม ได้แก่ 1. การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม (Cause Promotion) เป็นการจัดหาเงินทุนวัสดุสิ่งของหรือทรัพยากรอื่นขององค์กรเพื่อขยายการรับรู้ความห่วงใยต่อประเด็นปัญหาทางสังคมนั้นตลอดจนสนับสนุนการระดมทุน การมีส่วนร่วม หรือการเฟ้นหาอาสาสมัครเพื่อการดังกล่าว องค์กรอาจริเริ่มและบริหารงานส่งเสริม นั้นด้วยตนเอง หรือร่วมมือกับองค์กรหนึ่งองค์กรใด หรือกับหลายๆ องค์กรก็ได้ 2. การตลาดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม (Cause-Related Marketing) เป็นการอุดหนุนหรือการบริจาครายได้ส่วนหนึ่งจากการขยายผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยเหลือหรือร่วมแก้ไขประเด็นปัญหาทางสังคมจำเพาะหนึ่งๆ ซึ่งมักมีช่วงเวลาจำกัดแน่นอน หรือดำเนินการแบบจำเพาะผลิตภัณฑ์หรือให้แก่การกุศลที่ระบุไว้เท่านั้น กิจกรรมการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบต่อสังคมชนิดนี้ องค์กรธุรกิจมักร่วมมือกับองค์กรที่ไม่มีวัตถุประสงค์หากำไรเพื่อสร้างสัมพันธภาพในประโยชน์ร่วมกัน ด้วยวิธีการเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์ เพื่อนำรายได้ไปสนับสนุนกิจกรรมการกุศลต่างๆ ในขณะเดียวกันก็เป็นโอกาสให้แก่ผู้บริโภคได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือการกุศลผ่านทาง การซื้อ

ผลิตภัณฑ์โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เพิ่มเติม 3. การตลาดเพื่อมุ่งเน้นการแก้ปัญหาสังคม (Corporate Social Marketing) เป็นการสนับสนุนการพัฒนาหรือการทำให้เกิดผลจากการรณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสาธารณสุขด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมหรือด้านสุขภาพ ความแตกต่างสำคัญระหว่างการตลาดเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาทางสังคมกับการส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม คือ การตลาดเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาด้านสังคมจะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior Change) เป็นหลักในขณะที่การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคมจะเน้นที่การสร้างตระหนักรู้ (Awareness) ตลอดจนการสนับสนุนทรัพยากรด้านทุนและอาสาสมัครเพื่อให้รับรู้ถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว 4. การบริจาคเพื่อการกุศล (Corporate Philanthropy) เป็นการช่วยเหลือไปที่ประเด็นปัญหาทางสังคมโดยตรงในรูปแบบของการบริจาคเงินหรือวัตถุสิ่งของ เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบต่อสังคมที่พบเห็นในแทบองค์กรธุรกิจ และโดยมากมักจะเป็นการสร้างตามกระแสความต้องการจากภายนอกหรือมีผู้เสนอให้ทำมากกว่า 5. การอาสาช่วยเหลือชุมชน (Community Volunteering) เป็นการสนับสนุนหรือการจูงใจให้เกิดการเสียสละเวลาและแรงงานให้แก่ชุมชนซึ่งอาจดำเนินการโดยลำพังหรือร่วมมือกับองค์กรอื่นก็ได้ 6. การประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Business Practice) เป็นการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจอย่างพินิจพิเคราะห์ทั้งในเชิงป้องกันและร่วมแก้ไข ไม่ให้เกิดปัญหาทางสังคม รวมถึงเพื่อยกระดับสุขภาวะของชุมชนสิ่งแวดล้อม โดยอาจมีการดำเนินการแบบลำพังหรือมีพันธมิตรร่วมด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าองค์กรธุรกิจในภาคอุตสาหกรรม ที่เข้าร่วมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมต่อสังคมเป็นสุขอย่างยั่งยืน (Corporate Social Responsibility, Department of Industrial Works: CSR-DIW) มีหลักการและรูปแบบการมีส่วนร่วมกับชุมชนในกิจกรรมที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างไร โดยเปรียบเทียบกับบริษัทที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมต่อสังคม (CSR-DIW) ที่ทางกรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด เพื่อนำเอาผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมให้สถานประกอบการที่ยังไม่ได้เข้าร่วมหันมาเข้าร่วมโครงการให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สถานประกอบการอุตสาหกรรมของประเทศไทยได้มีการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย และมีการพัฒนากิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานกรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาหลักการและรูปแบบการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของภาคอุตสาหกรรมที่ดำเนินการร่วมกับชุมชน

2 เพื่อศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ระหว่างบริษัทฯ ที่เข้าร่วมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมต่อสังคมเป็นสุขอย่างยั่งยืน (Corporate Social Responsibility, Department of Industrial Works: CSR-DIW) และบริษัทฯ ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) นำข้อมูลมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารรายงานการวิจัย บทความทางการศึกษาที่ได้จากการวิจัย เว็บไซต์ ข้อมูลพื้นฐานบริษัทฯ ภาคอุตสาหกรรม หน่วยงานตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งเป็น 7 ส่วนดังนี้คือ การกำกับดูแลองค์กร (Corporate Governance) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labor Practice) สิ่งแวดล้อม (Environment) การปฏิบัติที่เป็นธรรม (Fair Operating Practice) ผู้บริโภค (Consumers Issue) และการมีส่วนร่วมต่อสังคมและชุมชน (Community Involvement and Development) และการศึกษาพื้นที่ชุมชนโดยรอบบริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) หมู่ที่ 1 – 4 ตำบลห้วยยูง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และพื้นที่ชุมชนรอบบริษัท อีสานพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด หมู่ที่ 1 – 2 ,หมู่ที่ 13 และ หมู่ที่ 19 ตำบลหนองสนม อำเภอวารินวาส จังหวัดสกลนคร โดยจำนวนที่สัมภาษณ์นั้นเป็นจำนวนที่เท่ากันคือ 20 คน โดยผู้ให้ข้อมูลบริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) นั้น อาศัยอยู่ที่ หมู่ที่ 1 – 4 ตำบลห้วยยูง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และ บริษัท อีสานพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด นั้น อาศัยอยู่ หมู่ที่ 1 – 2 ,หมู่ที่ 13 และ หมู่ที่ 19 ตำบลหนองสนม อำเภอวารินวาส จังหวัดสกลนคร โดยคัดแบ่งผู้ให้ข้อมูลจากเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ แบ่งออกเป็นช่วง น้อยกว่า 10 ปี 8 คน, มากกว่า 10 แต่ไม่ถึง 20 ปี 4 คน, มากกว่า 20 ปี แต่ไม่ถึง 30 ปี 4 คน และอาศัยมากกว่า 30 ปี 4 คน

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยอย่างละเอียดแล้ว บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกิจกรรม CSR-DIW ตามกรอบแนวความคิดการวิจัยที่ได้วางไว้ แล้วนำข้อมูลสรุปวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล โดยนำหลักสำคัญในเนื้อหาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏตามที่ได้วางไว้ แล้วสรุปตามกรอบแนวความคิดในการวิจัย วิเคราะห์หลักการและรูปแบบที่สอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรม ในการจัดกิจกรรมและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ขั้นตอน คือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาการดำเนินการกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) ที่เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW และ บริษัท อีสานพัฒนา

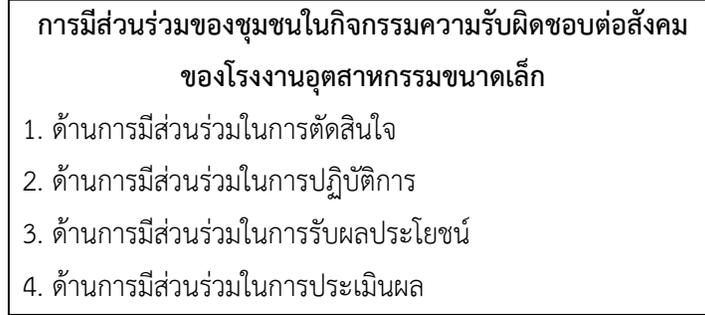

อุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW นั้น พบว่า ทั้งสองบริษัท ได้ดำเนินกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบ “กิจกรรมเพื่อสังคม (CSR-after-process)” โดยสร้างประโยชน์แก่สังคมในด้านต่างๆ เช่น การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมและชุมชน การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลด้านสุขภาพอนามัย สภาพแวดล้อม ความปลอดภัย สุวีถีการ แร่งงาน และให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยได้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ขององค์กรไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายของผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายใน และภายนอกองค์กร นำหลักการเคารพถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย (Respect for Stakeholder Interests) ยอมรับฟัง ร่วมหารือและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของบริษัทฯ ให้รับทราบถึงนโยบาย ข้อเสนอ และการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อข้อมูลต่าง ๆ เช่น นโยบาย ข้อเสนอ และการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงการเคารพต่อผลประโยชน์และความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย สำนึกในสิทธิทางกฎหมาย และ ผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย คำนึงถึงความสามารถของผู้มีส่วนได้เสีย ในการติดต่อ และการเข้าดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์กร คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ของ ผู้มีส่วนได้เสียกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียกับ องค์กร การตัดสินใจหรือการดำเนินกิจกรรมของ องค์กรในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ระหว่างบริษัทฯ ที่เข้าร่วมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมต่อสังคมเป็นสุขอย่างยั่งยืน (Corporate Social Responsibility, Department of Industrial Works: CSR-DIW) และบริษัทฯ ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ โดยการศึกษาโครงการกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของทั้งสองบริษัทฯ คือ กิจกรรมโครงการ "สร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร" ให้กับกลุ่มเกษตรกรหัวยุ้ง ก้าวหน้า ตำบลหัวยุ้ง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และกิจกรรมการมอบทะเลลายปาล์มเปล่า อบรมการเพาะเห็ดและการทำปุ๋ยหมักจากทะเลลายปาล์มให้กับโรงเรียนสังเปือย ตำบลหนองสนม อำเภอนาวานุวาส จังหวัดสกลนคร ปรากฏว่าทั้งสองบริษัทฯ ได้นำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาดำเนินการทั้ง 4 ขั้นตอน (Uphoff as cited in Sophonpanthanon, 2011) ในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ออกแบบกิจกรรม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งบริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) และชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกันที่ไม่ชัดเจน ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์เป็นเพียงชุมชนเท่านั้น โดยบริษัทเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมไม่ได้มีส่วนในการรับผลประโยชน์ ส่วนบริษัทอีสานพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล (Evaluation) นั้น ไม่พบรูปแบบที่ชัดเจน ระหว่างบริษัทฯ และชุมชนในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรม และเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งคู่อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง คือ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมบางส่วน

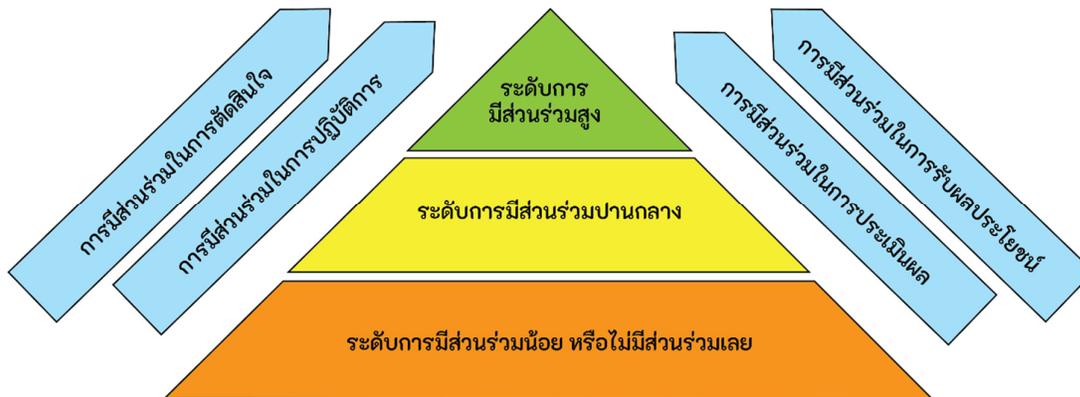
กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

กิจกรรมโครงการ "สร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร" ให้กับกลุ่มเกษตรกรห้วย
ยูงก้าวหน้า ตำบลห้วยยูง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

กิจกรรมการมอบทะเลายปาล์มเปล่า อบรมการเพาะเห็ดและการทำปุ๋ยหมักจากทะเลาย
ปาล์มให้กับโรงเรียนสังเปือย ตำบลหนองสนม อำเภอวนรนิวาส จังหวัดสกลนคร

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

รูปแบบ 4 ความร่วมมือสู่ความยั่งยืน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision) จะต้องเป็นการตัดสินใจร่วมกันของทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาค้นหาปัญหา พิจารณาผลกระทบและความสำคัญ ตลอดจนความเร่งด่วนในการแก้ปัญหาร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) จะต้องเป็นการลงมือปฏิบัติกรร่วมกันของทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับทุกฝ่ายตามความถนัดและความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนั้น

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับประโยชน์จากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ และจะต้องได้รับการยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายด้วย

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ทั้งสองฝ่ายหรือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมกันในการวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ประโยชน์และข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในสิ่งที่ปฏิบัติผ่านมา เพื่อหาทางออกร่วมกันในการแก้ปัญหาในกิจกรรมครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 2 ข้อ ซึ่งค้นพบผลวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า “การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่ผู้วิจัยศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมรูปแบบ กิจกรรมเพื่อสังคม (CSR-after-process)” เป็นการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงาน ซึ่งเป็นการสร้างให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในด้านต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอก องค์กร ผลการวิจัยพบว่า “การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) ที่เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW และบริษัท อีสานพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW ได้การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้หลักการเคารพถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย (Respect for Stakeholder Interests) ซึ่งผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องยอมรับว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจมีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการหรือและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และส่งเสริมให้ได้รับทราบถึงนโยบาย ข้อเสนอ และการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อข้อมูลต่าง ๆ เช่น นโยบาย ข้อเสนอ และการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการขึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสาร และการพิจารณาความคิดเห็นที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของทั้งสองบริษัทฯ สามารถดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม CSR-DIW ผ่านเกณฑ์ข้อกำหนดตามมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งสิ้น 237 ข้อของกรมโรงงานกำหนด แต่พบว่า บริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) ที่เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW สามารถนำหลักการมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานภาคอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มาปฏิบัติได้ครอบคลุมมากกว่า บริษัท อีสานพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW โดยจะเห็นได้จากตารางเปรียบเทียบการเก็บข้อมูลการดำเนินการตามข้อกำหนดมาตรฐาน CSR-DIW ที่กรมโรงงานกำหนด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การดำเนินการกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยนำหลักการและรูปแบบการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ภายใต้ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวคิดของ Uphoff as cited in Sophonpanthanon (2011) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) 3. การมีส่วนร่วมในการ

รับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) นั้น โดยจากการศึกษาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม ของทั้งสองบริษัทฯ พบว่าบริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) ที่เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW ได้นำขั้นตอนการดำเนินการเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาปฏิบัติ แต่ในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระหว่างบริษัทฯ และชุมชนไม่พบกระบวนการที่ชัดเจน ส่วนบริษัท อีสานพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW มีการนำแนวคิดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนไปดำเนินการแต่ยังไม่พบกระบวนการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

สรุป

จากการศึกษาในครั้งนี้สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของทั้งสองบริษัทฯ ได้นำหลักการเคารพถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย (Respect for Stakeholder Interests) โดยการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมรูปแบบ “กิจกรรมเพื่อสังคม” (CSR-after-process) ในการสร้างประโยชน์แก่สังคมในด้านต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอก ด้วยการยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร นโยบายและร่วมแสดงความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้ประกอบการ ตามข้อกำหนดมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม ของกรมโรงงานกำหนด ซึ่งพบว่า บริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) ที่เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW สามารถนำหลักการมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานภาคอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มาปฏิบัติได้ครอบคลุม กว่าบริษัท อีสานพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ และพบว่าดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้ง 4 ขั้นตอน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งบริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน) ที่เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่พบว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ระหว่างบริษัทกับชุมชนนั้น มีกระบวนการที่ไม่ชัดเจน ทำให้การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกันไม่สมบูรณ์ ซึ่งบริษัท อีสานพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์ม จำกัด ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW มีการดำเนินการตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่ก็พบว่ากระบวนการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมยังมีกระบวนการที่ไม่ชัดเจนเช่นกัน เมื่อนำข้อมูลทั้งสองกิจกรรมมาเปรียบเทียบพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งสองบริษัทมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสรุปได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมระหว่างบริษัทอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW กับบริษัทที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ในรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่เหมือนกัน พบว่าบริษัทที่เข้าร่วมโครงการสามารถดำเนินกิจกรรมตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่กรมโรงงานกำหนดครอบคลุมกว่า แต่หากวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าทั้งสองบริษัทมีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับเดียวกัน ต่างกันเพียงขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม โดยบริษัทที่เข้าร่วมโครงการ CSR-DIW ไม่พบกระบวนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน และบริษัทที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการไม่พบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรม ซึ่งทำให้การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของทั้งสองบริษัทดำเนินการตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่สมบูรณ์ อาจส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมไม่เกิดความยั่งยืน และ ดังนั้น หากภาครัฐจะส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมให้ภาคอุตสาหกรรมผ่านโครงการ CSR-DIW หรือบริษัทที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว จะดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ควรดำเนินการตามหลักเกณฑ์มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม โดยกำหนดรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย และให้หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำ/กลุ่มองค์กร และประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 4 ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และลดความขัดแย้งระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับผู้มีส่วนได้เสียให้น้อยลง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการพัฒนาต่อยอดเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ด้วยหลักการที่มีการพัฒนาขึ้นตามหลักการสากล

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในประเภทที่อุตสาหกรรมในด้านอื่นๆ และครอบคลุมให้มากขึ้น

References

- Boonwanich, R. (2009). *Level of Community participation in Corporate Social Responsibility (CSR-DIW) of Department of Industrial Works*. I.D. All Digital Print.
- Boonyarattapun, P. (1974). *Community Empowerment by Community Development Movement*. Bangkok. N.P.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). *Development participation: Concept and measure for project design implementation and evaluation*. New York: Cornell University.
- Dennis, M. (2002). *The relation between environmental performance and environmental disclosure. Accounting, Organizations and Society*. Illinois: Illinois State University.
- Department of Industrial Works. (2011). *Corporation Social Responsibilities standard of Organization*. Bangkok: Phraya Printing and Publishing.

- International Organization for Standardization. (2010). *ISO 26000 Social Responsibility*. Geneva: The Organization. International Organization for Standardization.
- Jirawuttinunt, S. (2014). The impact of corporate social responsibility in human resource management on performance of private hospital in Thailand. *Modern Management Journal*, 12(1), 98-109.
- Kotler, P., & Lee, N. (2005). *Corporate Social Responsibility. Doing the most good for your company and cause*. Hoboken, New Jersey: John Wiley and sons.
- Nitchanpansri, N., & Kleechaya, P. (2012). Creating a questionnaire for corporate social responsibility evaluation of Thai firms. *Journal of Public Relations and Advertising*, 5(2), 59-86.
- Sanyawiwat, S. (1991). *Thai Knowledge*: Bangkok. N.P.
- Siroros, P. (2003). *Public participation*. Bangkok: Thammasart University.
- Sophonpanthanon, T. (2011). *Participation Process*. Nakhonpathom: Silpakorn University.
- Thaipat Institute. (2012). *CSR Thailand: 50 Good Practices in 2012*. Retrieved October 30, 2013, from <http://www.thailca.com/csclub/images/downloadPDF.pdf>
- Wutthimethee, Y. (1991). *Community Development from Theory to Practice*. Bangkok: Bangkok Box.
- YangNgam, P., & Mhanpakdi, P. (2015). *People participation process*. In website, Retrieved December 18, 2015, from <http://www.industry.go.th/industry/index.php/th/knowledge/item/10617-2016-05-23-05-55-23>